

Nr 68

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående de sociala förmånerna för utlänningar, såvitt de angår barnbidrag.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr I: 221 av herrar *Dahlén* och *Nyman* samt nr II: 292 av herr *Nihlfors m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att förslag skyndsammast framläggas för riksdagen innebärande ett slopande av mantalsskrivningskrav eller andra spärrar för utlänningars snara inordnande i vårt socialförsäkrings-system och sociallagstiftning i övrigt».

Motionerna har, såvitt de gäller annat än barnbidrag, behandlats av utskottet i annat sammanhang.

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionen II: 292.

Över motionerna har utskottet, i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver, inhämtat yttrande från socialstyrelsen.

Motionerna

Motionärerna har i den del varom nu är i fråga anfört följande.

Mantalsskrivningskravet berör även rätten till barnbidrag. Om barn, som inte är svenska medborgare men bor och är kyrkobokförda här, inte fostras av någon som är bosatt och mantalsskriven i landet eller om barnet eller en av dess föräldrar inte vistats här minst sex månader utgår inte något barnbidrag.

Den utländska arbetskraft, som inflyttar till vårt land och får arbetstillstånd och som är så nödvändig för vårt arbetsliv, bör inte genom till synes konstlade föreskrifter hållas utanför vår socialförsäkringslagstiftning under en längre tid. Det verkar också stötande att utlänningar behandlas olika beroende på från vilket land de kommer. Det torde därför vara nödvändigt att nuvarande bestämmelser om mantalsskrivning, som främst är en spärr, och eventuellt andra föreskrifter av negativ effekt i detta hänseende snabbt ses över, varigenom åtskilligt krångel skulle kunna försvinna och mycken onödig irritation likaså.

Gällande bestämmelser

Enligt *lagen den 26 juli 1947 om allmänna barnbidrag* utgår för barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran allmänt barnbidrag med 900 kronor för år. Sådant bidrag utgår också för i riket bosatt barn, som inte är svensk medborgare, förutsatt att barnet fostras av någon som är bosatt och mantalsskriven i riket eller ock barnet eller endera av dess föräldrar sedan minst sex månader vistas i riket. Bidraget utgår från och med kvartalet efter det då barnet fötts eller rätt till bidrag eljest uppkommit till och med det kvartal, varunder barnet fyller sexton år.

Råd och Anvisningar

I socialstyrelsens publikation råd och anvisningar i socialvårdsfrågor nr 142 år 1961 anföres beträffande barnbidrag för utländska barn följande.

Genom lag den 12 maj 1961 (SFS 104) angående ändrad lydelse av 1 § *lagen den 26 juli 1947 om allmänna barnbidrag* har 1 § fått följande lydelse:

1 §.

För barn, — — — närmare stadgas.

Allmänt barnbidrag skall utgå jämväl för här i riket bosatt barn, som icke är svensk medborgare, såframt barnet fostras av någon som är bosatt och mantalsskriven i riket *eller ock barnet eller endera av dess föräldrar sedan minst sex månader vistas i riket.*

Lagändringen, som träder i kraft den 1 januari 1962, innebär att i Sverige bosatta utländska barn blir berättigade till barnbidrag — förutom, såsom tidigare gällt, då fostraren är bosatt och mantalsskriven härstädes — om barnet eller en av föräldrarna vistats här i landet i minst 6 månader.

Utländska barn kan tack vare denna ändring i vissa fall komma i åtnjutande av barnbidrag tidigare än enligt nuvarande bestämmelse.

Vid tillämpning av den nya 6-månadersregeln skall dock fortfarande den principen gälla, att endast de utländska barn, som *stadigvarande* vistas i Sverige, är berättigade till barnbidrag. Som generell regel gäller alltså, att endast i riket kyrkobokförda barn anses som här bosatta. Barnets kyrkobokföring i förening med kravet på sex månaders vistelse i riket — d. v. s. vistelse utan avbrott — anses alltså hädanefter utgöra ett lika säkert kriterium på stadigvarande bosättning som om fostraren mantalsskrivits i riket.

För utländskt barn, som är kyrkobokfört här i riket gäller sålunda att rätt till allmänt barnbidrag inträder antingen från ingången av det år då barnets fostrare mantalsskrivits i riket eller vid den tidpunkt då barnet eller en av dess föräldrar vistats i Sverige 6 månader i följd.

Enligt bestämmelserna i 2 § barnbidragslagen skall barnbidrag börja utgå från och med kvartalet efter det, varunder rätten till bidrag inträtt.

Systemet med utbetalning av barnbidrag endast för hela kvartal innebär, att en viss variation i fråga om väntetiden blir ofrånkomlig även vid tillämpning av 6-månadersregeln. Den som inflyttar i början av ett kvartal får vänta längre än den som inflyttar i slutet av samma kvartal. Vid tillämpning av 6-månadersregeln blir väntetiden 9—6 månader. Eftersom villkoret om fostrarens mantalsskrivning bibehållits såsom alternativ till kravet på minst 6 månaders vistelse, kan väntetiden i vissa fall understiga 6 månader. Vid inflyttning under oktober månad kan — om mantalsskrivning och kyrkobokföring vederbörligen ordnats — barnbidrag börja utgå redan från och med kvartalet efter det, varunder inflyttningen skett.

Följande uppställning utvisar hur lagändringen inverkar på väntetiderna. Här förutsättes, att kyrkobokföring och mantalsskrivning ombesörjts i vederbörlig ordning.

Inflyttningstid	Väntetid från inflyttningen till barnbidragsutbetalning		Vinst för den inflyttade genom lagändringen
	före 1/1 1962	efter 1/1 1962	
Januari—mars	ca 12—9 mån.	ca 9—6 mån.	1 kvartal
April—juni	» 9—6 »	» 9—6 »	0
Juli—september	» 6—3 »	» 6—3 »	0
Oktober—1 november	» 3—2 »	» 3—2 »	0
2—30 november	» 14 »	» 8 »	2 kvartal
December	» 13 »	» 7 »	2 kvartal

Lagändringen har ej retroaktiv verkan, varav följer att 6-månadersregeln inte kan tillämpas på utbetalning av barnbidrag avseende tid före 1962 års ingång. *Däremot får vistelsetid under år 1961 tillgodoräknas* vid prövning av bidragsrätten under år 1962. Det blir emellertid endast i undantagsfall aktuellt med tillgodoräknande av vistelsetid under år 1961.

De som inflyttat före den 2 november 1961 blir i allmänhet mantalsskrivna för år 1962. För dessa fall gäller, att barnen på grund av fostrarens mantalsskrivning är berättigade till barnbidrag redan från ingången av år 1962. Även beträffande dem som inflyttat efter den 1 november 1961 saknar vistelsetiden före årsskiftet betydelse för bidragsrätten, enär med hänsyn till 6-månadersregeln barnbidrag i dessa fall ej kan börja utgå förrän tidigast från och med tredje kvartalet 1962. Vistelsetiden under 1961 får emellertid betydelse, om en utländsk barnfamilj, som inflyttat till Sverige före den 2 november 1961, av någon anledning ej blivit mantalsskriven för år 1962. Skedde inflyttningen exempelvis under september 1961, inträder enligt 6-månadersregeln rätt till barnbidrag under mars månad 1962 och bidrag kan alltså börja utgå från och med andra kvartalet 1962. Bidrag kan utgå redan från och med första kvartalet trots utebliven mantalsskrivning, såvida kravet på 6 månaders vistelse är uppfyllt före ingången av år 1962.

Vid handläggningen av ärenden rörande barnbidrag för utländska barn bör följande beaktas, när det gäller att pröva i vad mån kravet på 6 månaders vistelse i landet är uppfyllt.

Såsom framgår av det ovan anförda får 6-månadersregeln sin betydelse

beträffande inflyttningar under tiden den 2 november—den 30 mars samt i de undantagsfall, då mantalsskrivning ej skett trots bosättning före den 2 november.

För de utländska medborgare, som inflyttar under nämnda tid, och för ovannämnda ej mantalsskrivna, blir det alltså erforderligt att på något sätt *styrka vistelsetiden*. Såsom framgår av lagtexten anses kravet fyllt om *antingen* barnet *eller* en av föräldrarna vistats i Sverige sedan 6 månader. Om exempelvis fadern inflyttat tidigare än den övriga familjen skall — under förutsättning att fadern efter barnets inflyttning bor tillsammans med barnet — vid beräkning av vistelsetiden hänsyn tagas till den tid fadern vistats i landet.

Den utlänning, som önskar uppbära allmänna barnbidrag för sina barn, bör som regel själv förete bestyrkt uppgift rörande vistelsetiden. Sådant bestyrkande kan göras av exempelvis arbetsgivare, hyresvärd, barnens lärare eller annan trovärdig person. Socialstyrelsen tillhandahåller kostnadsfritt en särskild blankett för ändamålet, benämnd *Vistelseintyg* (SS nr 1814), som barnavårdsnämnderna kan rekvirera hos socialstyrelsens barnavårdsbyrå.

Många utländska inflyttade ombesörjer sin *kyrkobokföring* strax efter inflyttningen. Om det i samband med anmälan om allmänna barnbidrag konstateras, att familjen kyrkobokförts under inflyttningskvartalet, är som regel ytterligare bestyrkande av vistelsen i landet obehövt. Även andra fall kan tänkas uppstå, där särskilt bestyrkande av vistelsen inte erfordras. Andra utlänningar än nordiska medborgare har pass med uppgift om inresedagen instämplad. Stämpeln utvisar emellertid dagen för inresa i Skandinavien, varför passet ej alltid kan styrka ankomsten till Sverige.

Om barnavårdsnämnden ifrågasätter trovärdigheten av ett ingivet intyg om vistelsetiden eller om vederbörande ej kan med intyg styrka sin vistelse i landet, bör nämnden på olika vägar försöka kontrollera anmälares uppgifter rörande vistelsetiden. Bland de möjligheter som härvidlag står nämnderna till buds kan nämnas följande.

I första hand kan hänvändelse göras till polismyndigheten. *Polisen* får i viss omfattning på ett tidigt stadium anmälan om utlänningars inflyttning. Arbetsgivare är skyldig att inom 24 timmar anmäla anställning av utländsk medborgare. Den som upplåter bostad till utlänning är likaledes skyldig att göra anmälan härom till polisen inom 24 timmar. Arbetsgivarens anmälningsskyldighet gäller såväl nordiska medborgare som andra utlänningar. Bostadsupplåtaren är däremot inte skyldig anmäla från de nordiska länderna inflyttad person. Andra utlänningar än nordiska medborgare måste som regel inom 3 månader själva kontakta polisen för ansökan om uppehållstillstånd. *Utlänningskommissionen* förfogar över de samlade uppgifterna från landets polismyndigheter rörande här boende utlänningar. I förekommande fall bör därför förfrågan göras hos kommissionen. Även hos *pastorsämbetet* eller motsvarande folkbokföringsmyndighet kan nämnden i vissa fall få anmälares uppgifter verifierade. Slutligen kan *sjukkassan* förfoga över uppgifter, som styrker utlänningars vistelse i landet, bl. a. genom den skyldighet som åvilar arbetsgivaren att inom 14 dagar dit anmäla nyanställning.

Vid prövningen av vistelsetiden bör beaktas att med villkoret avses oavbruten vistelse i 6 månader. Det är därför som regel inte tillfyllest med

enbart intyg om inflyttningsdag utan på något sätt bör det kunna styrkas, att vistelsen i landet pågått utan avbrott i 6 månader.

Till barnavårdsnämnden inkomna vistelseintyg skall ligga som bilaga till anmälningshandlingen. Att kontroll av vistelsetiden verkställt skall framgå av anteckning i anmälan. Uppgiften införes på den för anteckningar om mantalsskrivning etc. avsedda platsen på anmälningsblankettens andra sida. (Se R. o. A. 128: 81, fjärde stycket.)

I fall, där utländska barns rätt till barnbidrag hänföres till fostrarens mantalsskrivning, skall liksom hittills gälla följande.

För utländska barn, som vårdas av föräldrarna gemensamt, kan barnbidrag utgå, såvida någon av föräldrarna är mantalsskriven i riket. Såsom exempel kan nämnas följande. En finsk man inflyttade till Sverige under år 1960 och mantalsskrevs här för år 1961. Hans hustru och barn inflyttade först under mars månad 1961 och blev kyrkobokförda under nämnda månad. Barnet blev berättigat till bidrag från och med den 1 april 1961.

Detsamma gäller för sådana fall, där barnets föräldrar sammanbor utan att vara gifta, liksom även där utländskt barn vårdas av sin moder och hennes make. I sistnämnda fall anses maken i förhållande till barnet vara i faders ställe, varför rätt till bidrag föreligger, även om endast styvfadern är mantalsskriven i riket.

Eftersom barnbidrag endast utgår för här i riket kyrkobokförda barn, blir de utländska barn, som kommer till Sverige för några månaders ferievistelse, inte berättigade till barnbidrag. Däremot kan de utländska barn, som stannar i Sverige och *under längre tid vistas hos svenska fosterföräldrar*, kyrkobokföras här och bli bidragsberättigade. Då de som regel fostras av här mantalsskriven person, kan barnbidrag börja utgå från och med kvartalet efter det, varunder de blivit kyrkobokförda.

Beträffande *utländskt barn, som vårdas på anstalt*, skall gälla, att rätt till allmänt barnbidrag inträder när barnet vistats i riket sedan 6 månader och blivit här kyrkobokfört.

Remissyttrande

Socialstyrelsen uttalar i sitt yttrande över motionerna följande.

Rätt att utfå allmänt barnbidrag inträder från och med kvartalet efter det varunder barnet fötts eller rätt till bidrag eljest uppkommit. Barnavårdsnämnden i den kommun där barnet är kyrkobokfört handlägger ärenden rörande allmänt barnbidrag. Socialstyrelsen är sista instans för prövning av besvär över barnavårdsnämnds beslut rörande allmänna barnbidrag.

Rätten till allmänt barnbidrag är numera endast i begränsad omfattning beroende av mantalsskrivning och då så är fallet endast som ett förmånligare alternativ till regeln att barnet eller en av dess föräldrar måste ha vistats i riket under minst sex månader. Vistelsen kan styrkas genom kyrkobokföring eller på annat sätt, t. ex. genom uppehålls- och arbetstillstånd beviljade av statens utlänningskommission. Kyrkobokföring är numera, sedan socialstyrelsen på senaste tid ändrat sin praxis, ingen ovillkorlig förutsättning för rätt till barnbidrag men erfordras all-

tid för att man skall kunna fastställa vilken barnavårdsnämnd, som skall motta anmälan om allmänt barnbidrag och utbetala detsamma.

Några skillnader beträffande rätten för medborgare i skilda länder att få del av allmänna barnbidrag finns inte. Endast flyktingar, som på grund av statliga åtaganden mottagas i landet för varaktig vistelse, erhåller — i avvaktan på att rätten till allmänna barnbidrag enligt lagen skall tillkomma dem — bidrag motsvarande allmänna barnbidrag från arbetsmarknadsstyrelsen på grund av särskilda bemyndiganden av Kungl. Maj:t. Den särställning flyktingarna intar synes ej böra ändras eller läggas till grund för en allmän utvidgning av bidragsrätten.

Strömmen av utlänningar, som under de senaste åren kommit till riket, lockade bl. a. av förhållandena på arbetsmarknaden, torde vara orsaken till de aktuella motionerna. Det torde emellertid, även sedan skärpningar under innevarande år införts för arbetssökande utlänningars inresa i riket, ofta vara vanskligt att avgöra när verklig bosättning föreligger. Den vistelsetid som krävs i lagen om allmänna barnbidrag är emellertid beräknad på ett för icke svenska medborgare synnerligen förmånligt sätt. Den längsta tid som fordras för att bidragsrätt skall inträda är nämligen i praktiken sex månader och ett kvartal alltså sammanlagt nio månader. Kortare tid för att avgöra om bosättning föreligger kan ej anses rimlig med hänsyn till de administrativa svårigheter som eljest skulle uppkomma. Det synes ej heller vara lämpligt att tillförsäkra utlänningar som mer eller mindre tillfälligt vistas i Sverige en sådan icke behovs- eller inkomstprövad förmån som de allmänna barnbidragen utgör. Utlänningar som uppehåller sig i Sverige och får ekonomiska svårigheter har möjlighet att vända sig till socialnämnden i den kommun där de vistas. Nämnden är under de betingelser, som anges i 12 § socialhjälpslagen, skyldig lämna medel till vård och erforderligt uppehälle. Nämnden skall dessutom i mån av möjlighet även om behov av ekonomiskt bistånd ej föreligger tillhandagå med råd och upplysningar på sätt 6 § sistnämnda lag anger. Socialhjälpn är en individuell, behovsprövad hjälpform avsedd att utgöra komplement till de generella förmåner, som t. ex. utgår jämlikt lagen den 25 maj 1962 om allmän försäkring. I socialhjälpslagen görs vid bedömande av hjälpbehov och sättet för dess avhjälpande ingen skillnad mellan svenska medborgare och andra.

På grund av vad som anförts finner socialstyrelsen att en utvidgning av utländska barns rätt till allmänna barnbidrag ej är påkallad.

Utskottet

Barnbidrag utgår till utländskt barn som är bosatt i riket under förutsättning att barnet fostras av någon som är bosatt och mantalsskriven i riket eller ock barnet eller endera av dess föräldrar sedan minst sex månader vistas i riket. Bidraget utgår från och med kvartalet efter det då barnet fötts eller rätt till bidrag eljest uppkommit.

Motionärerna har, såvitt nu är i fråga, hemställt om förslag beträffande barnbidrag till utlänningar, innebärande ett slopande av mantalsskrivningskrav och andra spärrar.

Socialstyrelsen, som i remissyttrande avstyrkt bifall till motionerna, har uppgivit att rätten till barnbidrag endast i begränsad omfattning blir beroende av mantalsskrivning. Då så är fallet är det som ett förmånligare alternativ till regeln om vistelse i riket under sex månader. Socialstyrelsen anför vidare, att kortare tid än som nu stadgas inte kan anses rimlig för att avgöra om bosättning föreligger.

Utskottet, som ansluter sig till de av socialstyrelsen anförda synpunkterna, finner inte skäl att tillstyrka motionärernas önskemål.

Utskottet får därför hemställa,

att förevarande motioner, I: 221 och II: 292, såvitt nu är i fråga, inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 15 november 1966

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herr Strand, fru Carlqvist, herr Lars Larsson, fru Nilsson, herrar Eric Carlsson, Erik Filip Petersson*, Hübinette och Karl-Erik Eriksson;

från a n d r a kammaren: herr Anderson i Sundsvall, fru Ekendahl, herrar Bengtsson i Varberg, Fredriksson, Johansson i Skärstad, Jonsson, Göransson* och Åkerlind.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.